

Európa 2036

Alternatívne scenáre
ekonomického, politického a
spoločenského vývoja

Ivan Klinec
Ekonomický ústav SAV

Jún 2011

Európa 2036

- Časový horizont: 25 rokov
- Použité metódy a metodológie:
  - matica globálnej zmeny
  - model globálnej civilizačnej zmeny
  - alternatívne scenáre
  - divoké karty

Prognózy budúcnosti Európy

Prognózy budúcnosti Európy sú spracovávané nasledovnými inštitúciami:

- Medzinárodné finančné inštitúcie – Svetová banka, Medzinárodný menový fond, Svetová obchodná organizácia pravidelne spracovávajú krátkodobé, strednodobé a dlhodobé prognózy týkajúce sa budúcnosti Európy a jej jednotlivých krajín. Tieto majú podobu samostatných správ a publikácií alebo sú súčasťou publikácií zaoberajúcich sa budúcim vývojom globálnej ekonomiky.

Prognózy budúcnosti Európy

- Európske inštitúcie spracovávajú prognózy budúcnosti Európy resp. Európskej únie najmä pre potreby riadiacich štruktúr Európskej únie, a to najmä Európskej komisie, ktorá vypracovávajú takýchto takisto financuje. Príkladom je European Union Institut for Security Studies, Reflection Group on the Future of EU 2030. Budúci ekonomický, politický a spoločenský vývoj Európy je tiež rozpracovaný v dlhodobých strategických materiáloch Európskej komisie ako Lisabonská stratégia alebo Európa 2020.

Prognózy budúcnosti Európy

- Výskumné, analytické a prognostické inštitúcie jednotlivých európskych krajín vypracovávajú vlastné prognózy týkajúce sa budúcnosti Európy resp. Európskej únie. Príkladom sú v Londýne sídliaca European Council on Foreign Relations, Centre for European Reform alebo Foreign Policy Center. Projekt budúcnosti Európy je súčasťou publikácií Global Marshall Plan Initiative.

Prognózy budúcnosti Európy

- Americké inštitúcie spracovávajú svoje vlastné prognózy budúcnosti Európy alebo spolupracujú s európskymi inštitúciami na vypracovávaní svojich vlastných prognóz budúcnosti Európy. Prognózy budúcnosti Európy boli spracované CIA, súkromnou spravodajskou službou Stratfor, Centrom pre strategické a medzinárodné štúdie CSIS, Brookings Institution a ďalšími inštitúciami.

Trojsektorový svet Alvina Tofflera

Štáty Prvej vlny – Agrárne spoločnosti

Štáty Druhej vlny – Industriálne spoločnosti

Štáty Tretej vlny – Informačné spoločnosti

Spoločnosť Prvej vlny

Pre ekonomiky Prvej vlny sú pôda, energia, prístup k vode na zavlažovanie, vykurovací olej, potrava v dobe núdze, minimálna vzdelanosť a trhy s obilím alebo surovinami, ktoré je možné predávať za hotové, všeobecne povedané základnými podmienkami pre prežitie. Pretože im chýba priemysel a služby opierajúce sa o znalosti, ktoré by bolo možné vyvážať, vidia vo svojich prírodných zdrojoch od dažďových pralesov cez zásoby vody po ryby svoje hlavné predajné statky.

Alvin Toffler

Spoločnosť Druhej vlny

Štáty v zoskupení Druhej vlny, ktoré doteraz stávajú na lacnej manuálnej práci a na hromadnej výrobe, sú krajiny s koncentrovanými národnými ekonomikami. Pretože sú viac urbanizovane, potrebujú veľké dovozy potravín, či už z vlastného vidieku alebo zo zahraničia.

Potrebujú vysoké energetické vstupy na výrobnú jednotku, potrebujú množstvo surovín, aby udržovali svoje továrne v chode – železo, oceľ, cement, drevo, uhlie, ropu, plyn a podobne. Sú domovom malého počtu globálnych spoločností. Sú hlavnými producentmi znečistenia a ďalších ekonomických škôd. A predovšetkým potrebujú exportné trhy pre svoje masovo vyrábané tovary.

Alvin Toffler

Spoločnosť Tretej vlny

Postnárody Tretej vlny samozrejme naďalej potrebujú energiu a potraviny, ale potrebujú taktiež znalosti, ktoré by boli konvertibilné na bohatstvo. Potrebujú prístup k svetovým databankám a telekomunikačným sieťam alebo potrebujú mať nad nimi kontrolu. Potrebujú trhy na výrobky a služby s vysokým podielom inteligencie, na finančné služby, na konzultácie pre manažérov, na software, televízne programy, bankovníctvo, rezervačné systémy, kreditné informácie, poistenie, farmaceutický výskum, sieťový manažment, integráciu informačných systémov, ekonomickú spravodajskú službu, výcvikové systémy, simulácie, mediálne spravodajstvo a na všetky tie informačné a telekomunikačné technológie, na ktorých sú závislé. Potrebujú ochranu proti pirátstvu voči intelektuálnym produktom.

Alvin Toffler

Trojsektorový svet

HDP / osobu v dolároch – parita kúpnej sily

Štáty Prvej vlny – 200 – 10 000 dolárov

Štáty Druhej vlny – 10 000 – 30 000 dolárov

Štáty Tretej vlny – 30 000 – 120 000 dolárov

Štáty podľa výkonnosti ekonomiky

Štáty Tretej vlny

- USA – 47200 USD ppp
- Európska únia – 32700 USD ppp

Štáty Druhej vlny

- Rusko – 15900 ppp
- Brazília – 10800 USD ppp
- Čína – 7600 USD ppp
- India – 3500 USD ppp

Štáty Tretej vlny

- Liechtenštajnsko
- Luxemburgsko
- Švajčiarsko
- Rakúsko
- USA
- Švédsko
- Holandsko
- Kanada
- Austrália
- Veľká Británia
- Tchajwan
- Singapúr
- Nórsko
- Írsko
- Island
- Hong Kong
- Nemecko
- Fínsko
- Dánsko
- Belgicko
- Francúzsko
- Japonsko
- Taliansko

Štáty Druhej vlny

- Estónsko
- Slovensko
- Slovinsko
- Poľsko
- Česko
- Cyprus
- Taliansko
- Grécko
- Izrael
- Nový Zealand
- Malta
- Španielsko
- Portugalsko
- Južná Korea
- Lotyšsko
- Litva
- Maďarsko
- Bulharsko
- Malajzia
- Chile

Poradie ekonomík podľa veľkosti

Rok 2010

Európska únia – 14820 miliárd dolárov

USA – 14660 miliárd dolárov

Čína – 10090 miliárd dolárov

Japonsko – 4310 miliárd dolárov

India – 4060 miliárd dolárov

Rusko – 2223 miliárd dolárov

Brazília – 2172 miliárd dolárov

Európa 2036

- EÚ – od r. 2007 najväčšia ekonomika sveta
  - EÚ ako celok – ekonomika Tretej vlny
- Väčšina členov EÚ - ekonomiky Tretej vlny

Európa 2036

Globálne rámce

- Nové globálne prostredie
  - Globálne výzvy
- Globálne transformácie

Nové globálne prostredie

- Syntropické princípy
- Transnacionálne organizačné štruktúry
  - Open Source systémy
    - Trhové štáty
- Transnacionálne a lokálne ekonomiky
- Globálne pôsobenie pravidiel Tretej vlny
  - Hmotná plus nehmotná ekonomika
    - Civilizácia ako jadro a medzera
      - Systémy vládnutia
  - On-line virtuálne svety

Globálne výzvy

The Millennium Project

- Udržateľný rozvoj a klimatické zmeny
  - Čistá voda
  - Populácia a zdroje
  - Demokratizácia
  - Dlhodobé perspektívy
- Globálna konvergencia informačných technológií
  - Medzera medzi bohatými a chudobnými
    - Zdravotné problémy
    - Rozhodovacia kapacita
      - Mier a konflikt
      - Postavenie žien
  - Transnacionálny organizovaný zločin
    - Energia
    - Veda a technológia
    - Globálna etika

Globálne transformácie

- Vedomá evolúcia
- Informačná spoločnosť
  - Trhový štát
  - Etické trhy
- Transnacionalizácia
  - Korporativizácia
  - Tribalizácia
  - Networking
- Transhumanizmus
  - Metaverzum
  - Globálna kultúra

Matica globálnej zmeny

Globálne transformácie

X

Globálne výzvy

Scenáře Európa 2036

Národní stát

I
N
D
U
S
T
R
I
Á
L
N
A

S
P
O
L
O
Č
N
O
S
Ť

Európa konfliktov

Puzzle Európa

Európa aliancií

Superveľmoc Európa

I
N
F
O
R
M
A
Č
N
Á

S
P
O
L
O
Č
N
O
S
Ť

Trhový štát

Scenáre Európa 2036

Industriálna technológia

I
N
D
U
S
T
R
I
Á
L
N
A

S
P
O
L
O
Č
N
O
S
Ť

Európa konfliktov

Puzzle Európa

Európa aliancií

Superveľmoc Európa

I
N
F
O
R
M
A
Č
N
Á

S
P
O
L
O
Č
N
O
S
Ť

Informačná technológia

Scenáře Európa 2036

Nepripojenost'

I
N
D
U
S
T
R
I
Á
L
N
A

S
P
O
L
O
Č
N
O
S
Ť

Európa konfliktov

Puzzle Európa

Európa aliancií

Superveľmoc Európa

I
N
F
O
R
M
A
Č
N
Á

S
P
O
L
O
Č
N
O
S
Ť

Pripojenost'

Scenáre Európa 2036

Industriálne hierarchie

I
N
D
U
S
T
R
I
Á
L
N
A

S
P
O
L
O
Č
N
O
S
Ť

Európa konfliktov

Puzzle Európa

Európa aliancií

Superveľmoc Európa

I
N
F
O
R
M
A
Č
N
Á

S
P
O
L
O
Č
N
O
S
Ť

Sieťová organizácia

Scenáre Európa 2036

Sociálny rozvrat

I
N
D
U
S
T
R
I
Á
L
N
A

S
P
O
L
O
Č
N
O
S
Ť

Európa konfliktov

Puzzle Európa

Európa aliancií

Superveľmoc Európa

I
N
F
O
R
M
A
Č
N
Á

S
P
O
L
O
Č
N
O
S
Ť

Sociálny kapitál

Scenáře Európa 2036

Hmotná ekonomika

I
N
D
U
S
T
R
I
Á
L
N
A

S
P
O
L
O
Č
N
O
S
Ť

Európa konfliktov

Puzzle Európa

Európa aliancií

Superveľmoc Európa

I
N
F
O
R
M
A
Č
N
Á

S
P
O
L
O
Č
N
O
S
Ť

Nehmotná ekonomika

Scenáre Európa 2036

Centrálne riadenie

I
N
D
U
S
T
R
I
Á
L
N
A

S
P
O
L
O
Č
N
O
S
Ť

Európa konfliktov

Puzzle Európa

Európa aliancií

Superveľmoc Európa

I
N
F
O
R
M
A
Č
N
Á

S
P
O
L
O
Č
N
O
S
Ť

Riadenie víziou

Scenáre Európa 2036

Kapitál

I
N
D
U
S
T
R
I
Á
L
N
A

S
P
O
L
O
Č
N
O
S
Ť

Európa konfliktov

Puzzle Európa

Európa aliancií

Superveľmoc Európa

I
N
F
O
R
M
A
Č
N
Á

S
P
O
L
O
Č
N
O
S
Ť

Informácie

Európa 2036

Divoké karty

- Ekonomický konflikt s USA
- Ekonomický konflikt s Čínou
- Vojenský konflikt medzi členskými štátmi Európskej únie
  - Vojenský konflikt s Ruskom
  - Vojenský konflikt s islamskými krajinami
  - Vojenský konflikt s krajinami severnej Afriky
  - Jadrový konflikt s dosahom na územie Európy
  - Vnútorná občianska vojna v regióne Európy
  - Teroristický útok väčších rozmerov na území Európy
- Odtrhnutie členských štátov a dezintegrácia Európskej únie
- Nevládnuteľný prílív emigrantov z Afriky alebo Ázie v dôsledku vojnového konfliktu alebo prírodnej katastrofy
  - Rozpad eurozóny
  - Prerušenie dodávok ropy a plynu z Ruska
    - Ropná kríza
- Jadrová explózia v priemyselných alebo mocenských centrách
  - Priemyselná katastrofa väčšieho rozsahu
    - Kolaps základnej infraštruktúry
    - Prírodná katastrofa
- Pandémia európskeho alebo svetového rozsahu

Európa 2036

Riadiace sily

- Informačná technológia
- Internet
- Informácie
- Znalosti
- Vzdelanie
- Veda
- Informačný kapitál
- Znalostný kapitál
- Networking
- Digitálna ekonomika
- Komunikácia
- Open Source
- Rozvoj
- Nehmotná ekonomika
- Spiritualita
- Umenie
- Kultúra
- Zdravie
- Diverzita
- Nové trhy
- Sociálny kapitál
- Udržateľnosť
- Virtuálne svety
- Umelá inteligencia
- Informačná ekonomika
- Sieťová ekonomika
- Nová ekonomika

Európa 2036

Scenár Supervel'moc Európa

Scenár Supervel'moc Európa je najpravdepodobnejším a zároveň najžiadúcejším scenárom vývoja Európy. Tento scenár počíta s pokračovaním európskych integračných procesov a postupným vytvorením Spojených štátov európskych, ktoré by fungovali na podobných princípoch ako Spojené štáty americké. Jednotlivé členské krajiny Európskej únie postupne prechádzajú na spoločnú menu Euro.

Pod vonkajším tlakom vývoja globálnej ekonomiky a svetového trhu sú členské štáty Európskej únie nútené vytvoriť jednotnú vládu, funkčný parlament a ostatné funkčné zložky štátu. Postupne sa vytvára európska armáda v podobe európskych obranných síl rovnako ako aj európske bezpečnostné štruktúry.

Základným ekonomickým modelom Spojených štátov Európskych je model ekono-sociálnej trhovej ekonomiky, ktorý je realizovaný vo všetkých členských krajinách. Tento ekonomický model umožní postupné zvyšovanie životnej úrovne v menej vyspelých a v nových členských krajinách a jej postupné približovanie životnej úrovni vo vyspelých krajinách.

Politickým systémom Spojených štátov európskych je fungujúca parlamentná demokracia v výraznom zastúpení prvkov demokracie.

Spojené štáty európske sa postupne stávajú dominantnou supervel'mocou s prít'azlivým ekonomickým modelom, ktorý je v dlhších časových horizontoch stabilnejší a konkurenciechopnejší. Tento ekonomický model napomáha postupnej stabilizácii globálnej ekonomiky a svetového trhu a stáva sa funkčnou brzdou deštruktívneho pôsobenia neregulovaných trhových síl.

Tento scenár je najpravdepodobnejší, pričom pravdepodobnosť jeho realizácie do roku 2036 sa pohybuje asi okolo 85 %. Zároveň je tento scenár najviac žiadúci.

Scenár Supervel'moc Európa

- **Politický systém:** federalizmus, parlamentná demokracia, vláda, parlament, prezident, regionálne vlády
- **Medzinárodné vzťahy:** Spojené štáty európske členom OSN a medzinárodných organizácií
- **Spoločnosť:** informačná spoločnosť
- **Ekonomický systém:** eko-sociálna trhová ekonomika, nová ekonomika informačnej spoločnosti
- **Mena:** Euro
- **Organizácia:** mix hierarchií a sietí, európske siete, národné siete
- **Technológia:** technológia informačnej spoločnosti
- **Konkurencieschopnosť:** globálna konkurencieschopnosť
- **Internet:** vysoká penetrácia
- **Demografia:** stagnácia, pomalé obnovenie rastu
- **Bezpečnosť:** európsky bezpečnostný systém
- **Obrana:** európska armáda
- **Sloboda prejavu:** garantovaná ústavou
- **Kultúra:** kultúrna diverzita
- **Jazyk:** anglický, jazyky národných kultúr
- **Životné prostredie:** udržateľný rozvoj

Európa 2036

Scenár Puzzle Európa

Scenár Puzzle Európa popisuje vývoj Európy v súčasnej podobe. Jednotlivé členské krajiny nie sú schopné dohodnúť sa na ďalšej integrácii Európy. Európa sa skladá z veľkého množstva štátov, ktoré si robia vlastné politiky, vzájomne si konkurujú, niektoré majú spoločnú menu Euro, iné majú vlastnú menu. Ostávajú výrazné rozdiely vo vybavení modernými technológiami. Rovnako ostávajú výrazné rozdiely v životnej úrovni obyvateľstva jednotlivých krajín, v systémoch dôchodkového a sociálneho zabezpečenia.

Vo vyspelých krajinách sa presadzuje model eko-sociálnej trhovej ekonomiky a demokracia sa stáva viac participatívnu. V menej vyspelých krajinách najmä postkomunistického sveta dominujú politiky založené na sociálnom darwinizme, čo je spojené s nefungovaním systému demokracie a rastom moci miestnej oligarchie.

Tento scenár je málo pravdepodobný. Súčasná podoba Európskej únie sa bude postupne transformovať do podoby Spojených štátov Európskych v podobe scenára Supervel'moc Európa alebo sa bude dezintegrovať do podoby scenárov Európa aliancií alebo Európa konfliktov.

Za určitých podmienok je tento scenár v rozličných modifikáciach možný v časovom horizonte budúcich desiatich rokov.

Scenár Puzzle Európa

- **Politický systém:** Európska komisia, Rada Európy, Európsky parlament, prezident, európska byrokracia, národné vlády, limitovaná národná suverenita
- **Medzinárodné vzťahy:** národné štáty členom OSN a medzinárodných organizácií
- **Spoločnosť:** informačná spoločnosť
- **Ekonomický systém:** eko-sociálna trhovú ekonomiku, novú ekonomiku informačnej spoločnosti
- **Mena:** Euro, národné meny
- **Organizácia:** európske hierarchie, európske siete, národné hierarchie, národné siete
- **Technológia:** technológia informačnej spoločnosti
- **Konkurencieschopnosť:** čiastočne globálna konkurencieschopnosť
- **Internet:** on-line podľa vyspelosti ekonomík
- **Demografia:** stagnácia, pomalý pokles
- **Bezpečnosť:** európsky bezpečnostný systém, národné bezpečnostné systémy
- **Obrana:** európsky obranný systém, národné armády
- **Sloboda prejavu:** garantovaná
- **Kultúra:** kultúrna diverzita
- **Jazyk:** anglický, jazyky národných kultúr
- **Životné prostredie:** čiastočný udržateľný rozvoj

Európa 2036

Scenár Európa aliancií

Scenár Európa aliancií počíta s postupnou dezintegráciou súčasnej podoby Európskej únie. Viaceré členské krajiny vystupujú z Eurozóny alebo sú z nej vylúčené a prechádzajú naspäť na svoje pôvodné meny. Členské krajiny Európskej únie nie sú schopné sa dohodnúť na ďalšej integrácii. Vytvárajú sa bloky a aliancie jednotlivých štátov s rastúcim potenciálom konfliktov medzi nimi. Jednotlivé aliancie štátov sa vytvárajú buď na historickom princípe, na národnostnom princípe, na teritoriálnom princípe alebo na báze spoločnej výkonnosti jednotlivých ekonomík.

Vytvárané aliancie štátov si vytvárajú vlastné ekonomické zóny resp. spoločný trh, vlastné obranné a bezpečnostné systémy a vlastné inštitúcie pre obhajobu záujmov voči iným štátom a alianciám. V jednotlivých krajinách môže dochádzať k obnove autoritárskych režimov. Vzrastá nacionalizmus. Vzrastá pravdepodobnosť vzniku konfliktov o teritória a o trhy, a to aj v podobe vojenských konfliktov.

V menej vyspelých krajinách sa dominantnými stávajú ekonomické systémy postavené na princípoch sociálneho darwinizmu. Vo vyspelejších krajinách dominantným ekonomickým systémom je model eko-sociálnej trhovej ekonomiky.

Európa sa opäť stáva rozdelenou a je pravdepodobné jej rozdelenie malými železnými oponami.

Scenár Európa aliancií

- **Politický systém:** aliancie národných štátov, národné vlády, národná suverenita
- **Medzinárodné vzťahy:** národné štáty členom OSN a medzinárodných organizácií, aliancie národných štátov ako medzinárodný hráč
- **Spoločnosť:** industriálna spoločnosť, informačná spoločnosť podľa vyspelosti
- **Ekonomický systém:** industriálna ekonomika, trh, nová ekonomika informačnej spoločnosti podľa vyspelosti
- **Mena:** národné meny
- **Organizácia:** národné hierarchie, hierarchie aliancií
- **Technológia:** industriálne technológie, čiastočne technológia informačnej spoločnosti
- **Konkurenčná schopnosť:** čiastočne
- **Internet:** on-line podľa vyspelosti
- **Demografia:** pokles, starnutie obyvateľstva
- **Bezpečnosť:** európsky bezpečnostný systém
- **Obrana:** národné armády, obranné zoskupenia aliancií
- **Kultúra:** kultúrna diverzita, boj kultúr
- **Jazyk:** jazyky národných kultúr
- **Životné prostredie:** čiastočný kolaps

Európa 2036

Scenár Európa konfliktov

Scenár Európa konfliktov ráta s postupnou dezintegráciou súčasnej podoby Európskej únie. Rozpadá sa Eurozóna, viaceré krajiny sú vylúčené z Eurozóny alebo z nej postupne vystupujú. Tieto krajiny prechádzajú na svoje pôvodné meny, čo je doprevádzané prudkým a rýchlym poklesom životnej úrovne obyvateľstva. Vytvára sa jadro Európskej únie, ktoré tvoria vyspelé krajiny.

Menej vyspelé krajiny sa postupne z Európskej únie vyčleňujú. Fungujúca demokracia ostáva zachovaná v krajinách jadra Európskej únie. V menej vyspelých krajinách je pokles životnej úrovne obyvateľstva spojený s postupným obnovovaním autoritárskych režimov, vytvárajúcich sa najmä na báze oligarchických štruktúr. Dochádza k porušovaniu základných ľudských práv. Ekonomický systém v týchto krajinách funguje na báze sociálneho darwinizmu.

Vznikajú konflikty medzi jednotlivými štátmi a takisto konflikty v rámci jednotlivých štátov. Ožíva nacionalizmus a vedú sa spory o územia, ktoré môžu mať podobu aj vojenských konfliktov alebo občianskych vojen. Krajnou alternatívou vývoja v rámci tohto scenára je vypuknutie celoeurópskeho vojenského konfliktu, ktorý môže opäť smerovať celosvetovému vojenskému konfliktu.

Tento scenár by znamenal spustošenie Európa a jej definitívny koniec ako fungujúcej demokracie. Tento scenár je málo pravdepodobný. Je možný iba za špecifických podmienok negatívneho vývoja globálnej ekonomiky a svetového trhu rovnako ako aj v prípade zasahovania do vývoja Európy inej svetovej mocnosti.

Scenár Európa konfliktov

- **Politický systém:** medzinárodné dohody, národné vlády, národná suverenita
- **Medzinárodné vzťahy:** národné štáty členom OSN a medzinárodných organizácií
- **Spoločnosť:** industriálna spoločnosť, informačná spoločnosť podľa vyspelosti krajín
- **Ekonomický systém:** industriálna ekonomika, trh, nová ekonomika informačnej spoločnosti podľa vyspelosti
- **Mena:** národné meny
- **Organizácia:** národné hierarchie, siete organizovaného zločinu
- **Technológia:** industriálna technológia, čiastočne technológia informačnej spoločnosti
- **Konkurencieschopnosť:** čiastočne
- **Internet:** on-line podľa vyspelosti krajín
- **Demografia:** pokles, starnutie obyvateľstva
- **Bezpečnosť:** národné bezpečnostné systémy
- **Obrana:** národné armády
- **Kultúra:** kultúrna diverzita, boj kultúr
- **Jazyk:** jazyky národných kultúr
- **Životné prostredie:** čiastočný kolaps

- ***Ďakujem za pozornosť !***